

11. cvičení – Extrémy

<https://www2.karlin.mff.cuni.cz/~kuncova/vyuka.php>, kuncova@karlin.mff.cuni.cz

Příklady

1. Najděte lokální extrémy funkcí

(a) $f(x, y) = x^2 + (y - 1)^2$

Řešení:

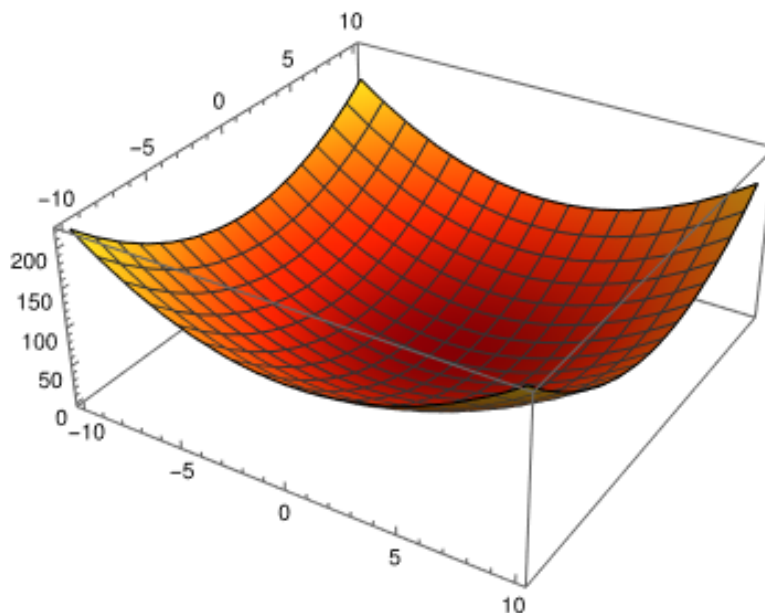
Podotkněme, že je evidentní, že funkce f je nezáporná a nuly nabývá pouze v bodě $(0, 1)$, kde tedy nabývá globálního minima. Pojdme nicméně vyšetřit existenci extrémů standardním postupem. Funkce f je definována na $\mathbb{R}^2$. Parciální derivace

$$\frac{\partial f}{\partial x} = 2x, \quad \frac{\partial f}{\partial y} = 2(y - 1)$$

jsou spojité, tudíž f má v každém bodě totální diferenciál. Jediné body podezřelé z lokálních extrémů jsou tedy stacionární body, tj. body, kde jsou obě parciální derivace nulové. V jiných bodech funkce f nemůže mít extrém. Řešením rovnic

$$2x = 0, \quad 2(y - 1) = 0$$

vidíme, že jediným stacionárním bodem je bod $(0, 1)$, kde, jak už jsme zmínili funkce zřejmě nabývá globálního minima. Nemusíme tedy vyšetřovat definitnost matice druhého diferenciálu (navíc bychom tak dostali pouze informaci, že jde o lokální minimum).

(b) $f(x, y) = x^2 - (y - 1)^2$

Řešení:

Funkce f je definována na $\mathbb{R}^2$. Parciální derivace

$$\frac{\partial f}{\partial x} = 2x, \quad \frac{\partial f}{\partial y} = -2(y-1)$$

jsou spojité, tudíž f má v každém bodě totální diferenciál. Jediné body podezřelé z lokálních extrémů jsou tedy stacionární body, tj. body, kde jsou obě parciální derivace nulové. V jiných bodech funkce f nemůže mít extrém. Řešením rovnic

$$2x = 0, \quad -2(y-1) = 0$$

vidíme, že jediným stacionárním bodem je bod $(0, 1)$. Oproti předchozí úloze není automaticky vidět, zda se v tomto bodě nabývá extrému. Vyšetříme tedy definitnost matice druhého diferenciálu, tj. matici

$$\begin{pmatrix} \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} & \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} & \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} \end{pmatrix}$$

Určeme tedy nejprve druhé parciální derivace. Máme

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x^2} = 2, \quad \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} = -2, \quad \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} = \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = 0.$$

Matice druhého diferenciálu (v bodě $(0, 1)$) má tedy tvar

$$\begin{pmatrix} 2 & 0 \\ 0 & -2 \end{pmatrix}$$

a její hlavní determinanty jsou $D_1 = 2 > 0$, $D_2 = -4 < 0$. Protože druhý hlavní determinant (tedy determinant celé matice) je záporný, je matice druhého diferenciálu indefinitní, extrému se tedy v bodě $(0, 1)$ nenabývá. Funkce f tedy v žádném bodě nemá lokální extrém.

(c) $f(x, y) = x^3 + y^3 - 3xy$

Řešení:

Funkce f je definována na $\mathbb{R}^2$. Spočtíme její parciální derivace. Máme

$$\frac{\partial f}{\partial x} = 3x^2 - 3y, \quad \frac{\partial f}{\partial y} = 3y^2 - 3x.$$

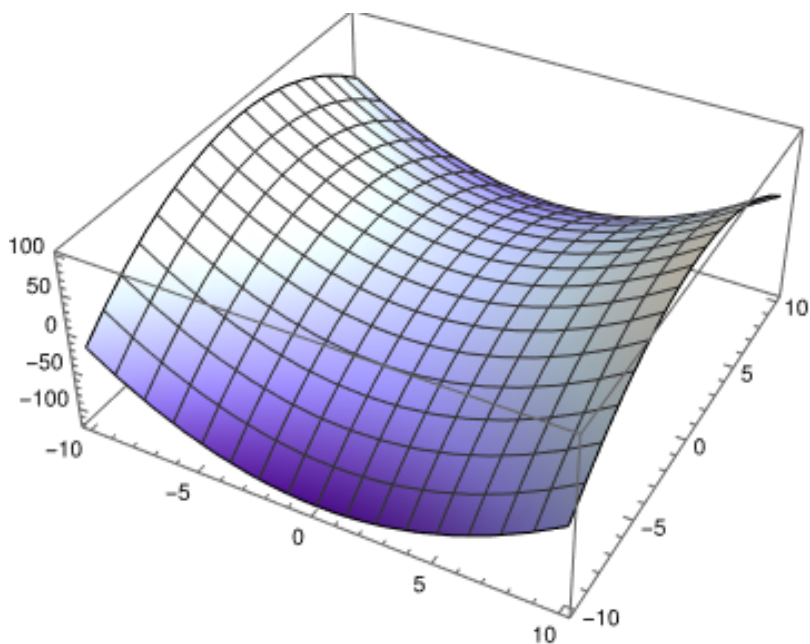
Stacionární body jsou ty, ve kterých jsou obě parciální derivace nulové. Najdeme je řešením soustavy

$$\begin{aligned} 3x^2 - 3y &= 0 \\ 3y^2 - 3x &= 0. \end{aligned}$$

Krácením trojek, vyjádřením $y = x^2$ z první rovnice a dosazením do druhé dostaneme rovnici

$$x^4 - x = 0,$$

která má vzhledem k rozkladu $x^4 - x = x(x^3 - 1) = x(x-1)(x^2 + x + 1)$ dvě řešení, $x_1 = 0$ a $x_2 = 1$. Těmto dvěma řešením přísluší řešení $y_1 = 0$ a $y_2 = 1$.

Druhé partiální derivace jsou

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x^2} = 6x, \quad \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} = 6y, \quad \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} = \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = -3.$$

Matice druhého diferenciálu v prvním stacionárním bodě $(1, 1)$ je tedy

$$\begin{pmatrix} 6 & -3 \\ -3 & 6 \end{pmatrix}$$

hlavní subdeterminanty jsou $D_1 = 6 > 0$, $D_2 = 36 - 9 = 27 > 0$, matice je tedy pozitivně definitní a v bodě $(1, 1)$ má tedy funkce f lokální minimum $f(1, 1) = -1$. Matice druhého diferenciálu ve druhém stacionárním bodě $(0, 0)$ je ovšem

$$\begin{pmatrix} 0 & -3 \\ -3 & 0 \end{pmatrix}$$

je tedy indefinitní, funkce f v bodě $(0, 0)$ tedy nenabývá extrému.

(d) $f(x, y) = e^{-x^2-y^2}(2y^2 + x^2)$

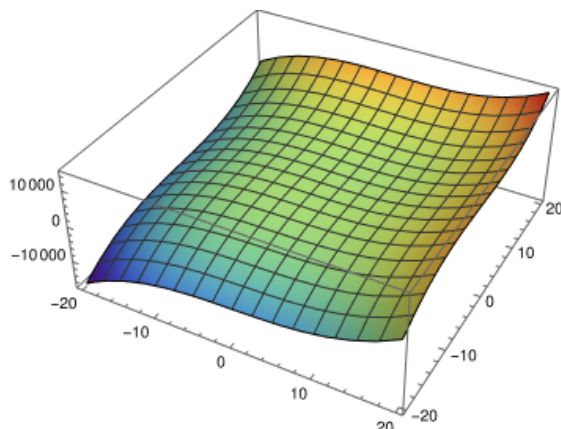
Řešení: Příklad máme odsud: http://homel.vsb.cz/~kre40/esfmat2/fcevic_eprom.html

Funkce je $C^\infty(\mathbb{R}^2)$. Spočteme první partiální derivace

$$\begin{aligned} \frac{\partial f}{\partial x} &= -2xe^{-x^2-y^2}(x^2 + 2y^2 - 1) \\ \frac{\partial f}{\partial y} &= -2ye^{-x^2-y^2}(x^2 + 2y^2 - 2) \end{aligned}$$

a položíme je rovny 0. Řešíme tedy tuto soustavu:

$$\begin{aligned} -2xe^{-x^2-y^2}(x^2 + 2y^2 - 1) &= 0 \\ -2ye^{-x^2-y^2}(x^2 + 2y^2 - 2) &= 0 \end{aligned}$$

Protože $e^{-(x^2+y^2)} > 0$, dostáváme

$$-2x(x^2 + 2y^2 - 1) = 0$$

$$-2y(x^2 + 2y^2 - 2) = 0$$

Z 1. rovnice plyne, že buď $x = 0$ nebo $x^2 + 2y^2 - 1 = 0$.

- $x = 0$ Dosadíme do druhé rovnice:

$$-2y(2y^2 - 1) = 0$$

tedy máme podezřelé body $(0, 0)$, $(0, 1)$, $(0, -1)$.

- $x^2 + 2y^2 - 1 = 0$ Dosadíme do druhé rovnice:

$$-2y(-1) = 0$$

tedy $y = 0$. Dosadíme zpět do podmínky:

$$x^2 - 1 = 0.$$

Tedy máme podezřelé body $(1, 0)$, $(-1, 0)$.

Celkem máme 5 podezřelých bodů: $(0, 0)$, $(0, 1)$, $(0, -1)$, $(1, 0)$, $(-1, 0)$.

Pro určení extrémů spočteme 2. derivace

$$\begin{aligned} \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} &= e^{-x^2-y^2}(4x^4 + 2x^2(4y^2 - 5) - 4y^2 + 2) \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} &= \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = 2xe^{-x^2-y^2}(x^2(2y^2 - 1) + 4y^4 - 8y^2 + 1) \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} &= e^{-x^2-y^2}(x^2(4y^2 - 2) + 8y^4 - 20y^2 + 4) \end{aligned}$$

Sestavíme Hessovu matici a dosadíme do ní podezřelé body. Dle Sylvesterova kritéria určíme definitnost matice a případné lok. extrémy.

- $(0, 0)$

$$\begin{pmatrix} 2 & 0 \\ 0 & 4 \end{pmatrix}$$

Lok. minimum.

- $(0, 1)$

$$\begin{pmatrix} -2/e & 0 \\ 0 & -8/e \end{pmatrix}$$

Lok. maximum.

- $(0, -1)$

$$\begin{pmatrix} -2/e & 0 \\ 0 & -8/e \end{pmatrix}$$

Lok. maximum.

- $(1, 0)$

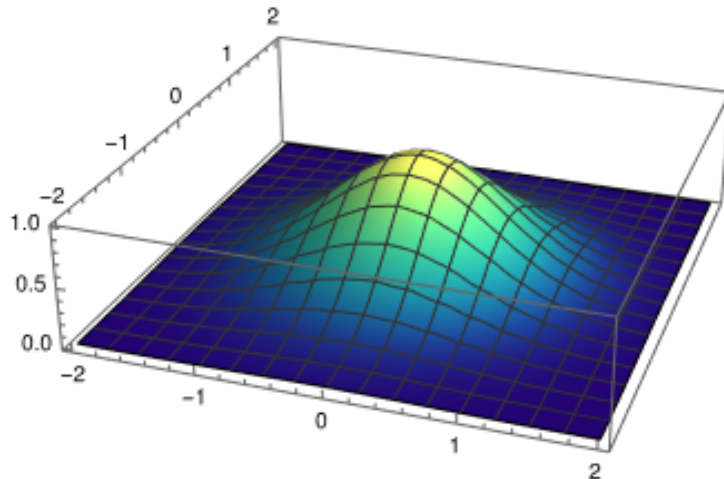
$$\begin{pmatrix} -4/e & 0 \\ 0 & 2/e \end{pmatrix}$$

Není extrém.

- $(-1, 0)$

$$\begin{pmatrix} -4/e & 0 \\ 0 & 2/e \end{pmatrix}$$

Není extrém.

(e) $f(x, y) = xy + \frac{50}{x} + \frac{20}{y}$, $x, y > 0$

Řešení:

Funkce f je dle zadání definována na prvním kvadrantu. Spočtěme její parciální derivace. Máme

$$\frac{\partial f}{\partial x} = y - \frac{50}{x^2}, \quad \frac{\partial f}{\partial y} = x - \frac{20}{y^2}.$$

Stacionární body jsou ty, ve kterých jsou obě parciální derivace nulové. Najdeme je řešením soustavy

$$\begin{aligned} y - \frac{50}{x^2} &= 0 \\ x - \frac{20}{y^2} &= 0. \end{aligned}$$

Z první rovnice máme, že $y = \frac{50}{x^2}$, dosazením do druhé a přenásobením jmenovatelem získáme rovnici

$$x - \frac{20}{50^2} x^4 = 0.$$

Její řešení jsou $x_1 = 0$ a $x_2 = \sqrt[3]{\frac{50^2}{20}} = \sqrt[3]{125} = 5$. První řešení ovšem nemůže být částí řešení celé soustavy. Odpovídající hodnotou pro druhý kořen je $y_2 = \frac{50}{25} = 2$. Funkce f má tedy (v prvním kvadrantu) jediný stacionární bod $(5, 2)$.

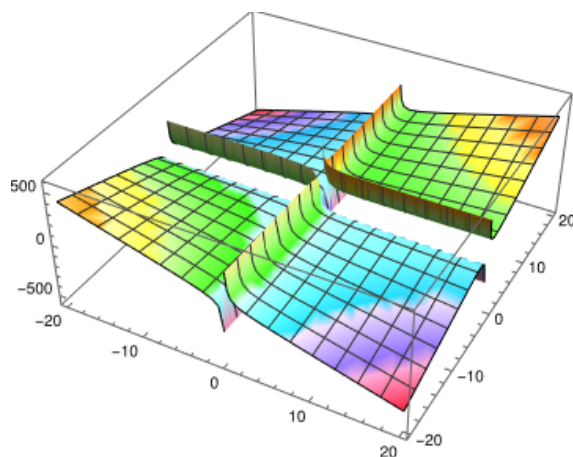
Druhé parciální derivace jsou

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x^2} = \frac{100}{x^3}, \quad \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} = \frac{40}{y^3}, \quad \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} = \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = 1.$$

Matice druhého diferenciálu v bodě $(5, 2)$ je tedy

$$\begin{pmatrix} \frac{4}{5} & 1 \\ 1 & 5 \end{pmatrix}$$

hlavní subdeterminanty jsou $D_1 = \frac{4}{5} > 0$ a $D_2 = 4 - 1 = 3 > 0$, matice je tedy pozitivně definitní a funkce f má tudíž v bodě $(5, 2)$ (ostré) lokální minimum $f(5, 2) = 30$.

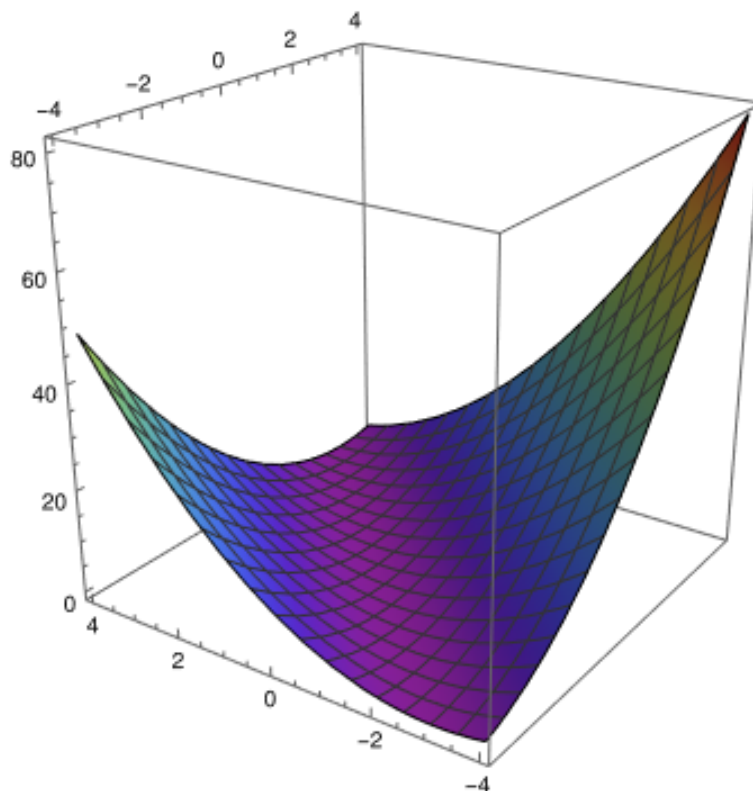
(f) $f(x, y) = (x - y + 1)^2$

Řešení:

Je vidět, že funkce f je nezáporná. Ve všech bodech přímky $x - y + 1 = 0$ tedy nabývá globálního minima. Přesvědčíme se, že jiné extrémy funkce f nemá. Parciální derivace jsou

$$\frac{\partial f}{\partial x} = 2(x - y + 1), \quad \frac{\partial f}{\partial y} = -2(x - y + 1).$$

Je zřejmé, že obě parciální derivace jsou nulové právě v bodech zmíněné přímky. V jiných bodech se tedy extrému nenabývá.

(g) $f(x, y, z) = x^3 + y^3 + z^3 - 3(xy + xz)$

Řešení:

Příklad je z <http://projects.math.slu.cz/AM/activ/soubory/opory/VybrParrtCv.pdf>

Najdeme první parciální derivace

$$\frac{\partial f}{\partial x} = 3x^2 - 3y - 3z$$

$$\frac{\partial f}{\partial y} = 3y^2 - 3x$$

$$\frac{\partial f}{\partial z} = 3z^2 - 3x$$

Položíme je rovny 0 a najdeme podezřelé body. Výsledek: $(0, 0, 0)$ a $(\sqrt[3]{4}, \sqrt[3]{2}, \sqrt[3]{2})$.
Spočteme 2. parciální derivace a sestavíme Hessovu matici

$$\begin{pmatrix} 6x & -3 & -3 \\ -3 & 6y & 0 \\ -3 & 0 & 6z \end{pmatrix}$$

V bodě $(0, 0, 0)$ máme

$$\begin{pmatrix} 0 & -3 & -3 \\ -3 & 0 & 0 \\ -3 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

Upravíme symetrickými úpravami a zjistíme, že matice je indefinitní - tedy zde není extrém.

V bodě $(\sqrt[3]{4}, \sqrt[3]{2}, \sqrt[3]{2})$ máme

$$\begin{pmatrix} 6\sqrt[3]{4} & -3 & -3 \\ -3 & 6\sqrt[3]{2} & 0 \\ -3 & 0 & 6\sqrt[3]{2} \end{pmatrix}$$

Ze Sylvesterova kritéria plyne, že matice je pozitivně definitní a tedy zde je lok. minimum.

2. Najděte lokální extrémy funkcí

(a) $f(x, y) = 2y^2 - 4xy + x^4 + 3$

Řešení: První derivace:

$$\begin{aligned} \frac{\partial f}{\partial x} &= -4y + 4x^3 \\ \frac{\partial f}{\partial y} &= 4y - 4x \end{aligned}$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde $(0, 0)$, $(1, 1)$, $(-1, -1)$.
Druhé derivace

$$\begin{aligned} \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} &= 12x^2 \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} &= \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = -4 \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} &= 4 \end{aligned}$$

Dosadíme body do Hessovy matice $V(0, 0)$:

$$\begin{pmatrix} 0 & -4 \\ -4 & 4 \end{pmatrix}$$

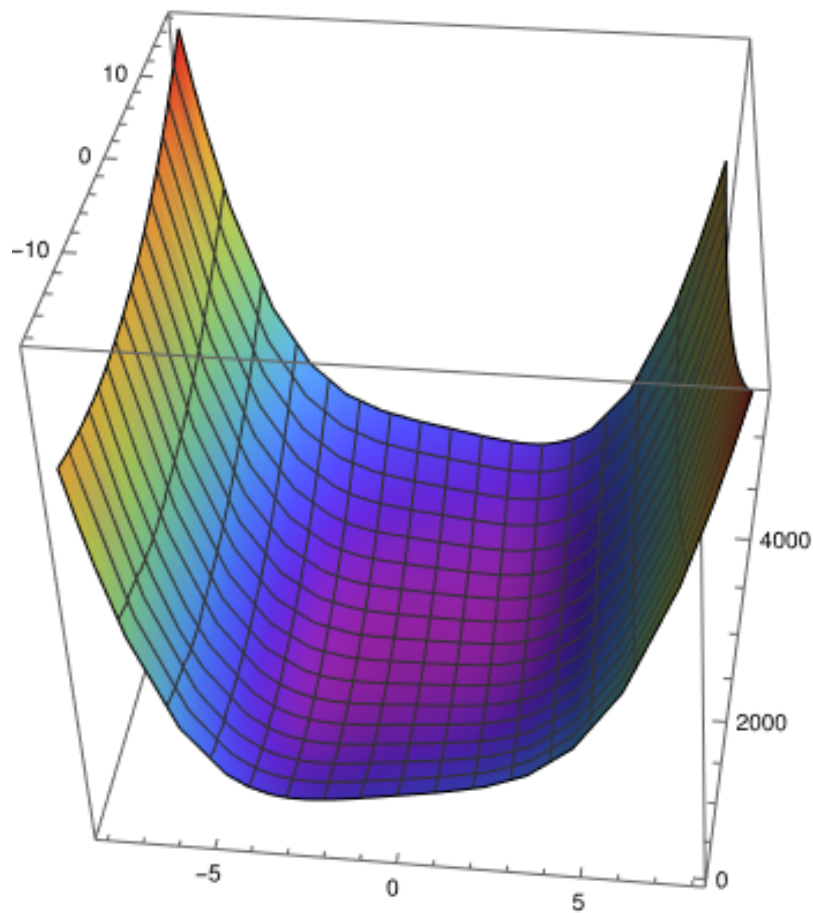
není extrém.

$V(1, 1)$:

$$\begin{pmatrix} 12 & -4 \\ -4 & 4 \end{pmatrix}$$

lok. minimum.

V $(-1, -1)$:

$$\begin{pmatrix} 12 & -4 \\ -4 & 4 \end{pmatrix}$$

lok. minimum.

(b) $f(x, y) = y^3 + y^2x - x^2 - 4x$

Řešení: První derivace:

$$\frac{\partial f}{\partial x} = y^2 - 2x - 4$$

$$\frac{\partial f}{\partial y} = 3y^2 + 2yx$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde $(-2, 0)$, $(6, -4)$, $(-\frac{3}{2}, 1)$.

Druhé derivace

$$\begin{aligned}\frac{\partial^2 f}{\partial x^2} &= -2 \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} &= \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = 2y \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} &= 6y + 2x\end{aligned}$$

Dosadíme body do Hessovy matice.

V bodě $(-2, 0)$ máme

$$\begin{pmatrix} -2 & 0 \\ 0 & -4 \end{pmatrix}$$

lok. maximum.

V bodě $(6, -4)$ máme

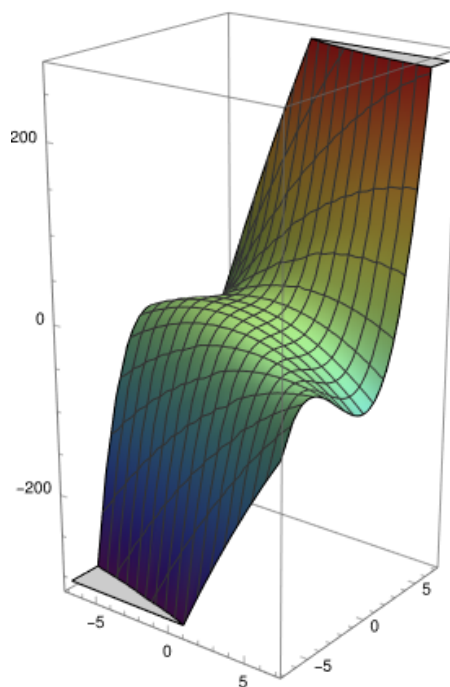
$$\begin{pmatrix} -2 & -8 \\ -8 & -12 \end{pmatrix}$$

není extrém.

V bodě $(-\frac{3}{2}, 1)$ máme

$$\begin{pmatrix} -2 & 2 \\ 2 & 3 \end{pmatrix}$$

není extrém.

(c) $f(x, y) = 2x^3 + 9xy^2 + 15x^2 + 27y^2$

Řešení: První derivace:

$$\frac{\partial f}{\partial x} = 6x^2 + 9y^2 + 30x$$

$$\frac{\partial f}{\partial y} = 18xy + 54y$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde $(0, 0)$, $(-5, 0)$, $(-3, 2)$, $(-3, -2)$.

Druhé derivace

$$\begin{aligned}\frac{\partial^2 f}{\partial x^2} &= 12x + 30 \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} &= \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = 18y \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} &= 15x + 54\end{aligned}$$

Dosadíme body do Hessovy matice.

V bodě $(0, 0)$ máme

$$\begin{pmatrix} 30 & 0 \\ 0 & 54 \end{pmatrix}$$

lok. minimum.

V bodě $(-5, 0)$ máme

$$\begin{pmatrix} -30 & 0 \\ 0 & -36 \end{pmatrix}$$

lok. maximum.

V bodě $(-3, 2)$ máme

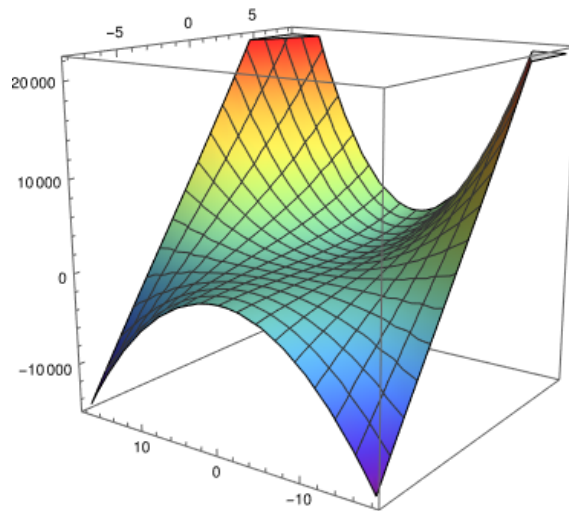
$$\begin{pmatrix} -6 & 36 \\ 36 & 0 \end{pmatrix}$$

není extrém.

V bodě $(-3, -2)$ máme

$$\begin{pmatrix} -6 & -36 \\ -36 & 0 \end{pmatrix}$$

není extrém.

(d) $f(x, y, z) = x^3 + y^2 + z^2 + 12xy + 2z$

Řešení: Příklad máme z http://www.math.muni.cz/~zemanekp/files/SRPzMAI_I_FRMU.pdf

První derivace:

$$\frac{\partial f}{\partial x} = 3x^2 + 12y$$

$$\frac{\partial f}{\partial y} = 2y + 12x$$

$$\frac{\partial f}{\partial z} = 2z + 2$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde $(0, 0, -1)$, $(24, -144, -1)$.

Druhé derivace

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x^2} = 6x$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} = \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = 12$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial y^2} = 2$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial z^2} = 2$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x \partial z} = \frac{\partial^2 f}{\partial z \partial x} = 0$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial y \partial z} = \frac{\partial^2 f}{\partial z \partial y} = 0$$

Dosadíme body do Hessovy matice. V bodě $(0, 0, -1)$ máme

$$\begin{pmatrix} 0 & 12 & 0 \\ 12 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}$$

Není extrém.

V bodě $(24, 144, -1)$ máme

$$\begin{pmatrix} 144 & 12 & 0 \\ 12 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}$$

lok. minimum.

(e) $f(x, y, z) = x^3 + y^3 + z^3 - 3(xy + xz)$

Řešení: Příklad máme z <http://projects.math.slu.cz/AM/activ/soubory/ory/VybrPartCv.pdf>

První derivace:

$$\begin{aligned} \frac{\partial f}{\partial x} &= 3x^2 - 3y - 3z \\ \frac{\partial f}{\partial y} &= 3y^2 - 3x \\ \frac{\partial f}{\partial z} &= 3z^2 - 3x \end{aligned}$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde $(0, 0, 0)$, $(\sqrt[3]{4}, \sqrt[3]{2}, \sqrt[3]{2})$.
Druhé derivace

$$\begin{aligned} \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} &= 6x \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} &= \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = -3 \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} &= 6y \\ \frac{\partial^2 f}{\partial z^2} &= 6z \\ \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial z} &= \frac{\partial^2 f}{\partial z \partial x} = -3 \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial z} &= \frac{\partial^2 f}{\partial z \partial y} = 0 \end{aligned}$$

Dosadíme body do Hessovy matice. V bodě $(0, 0, 0)$ máme

$$\begin{pmatrix} 0 & -3 & -3 \\ -3 & 0 & 0 \\ -3 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

Není extrém.

V bodě $(\sqrt[3]{4}, \sqrt[3]{2}, \sqrt[3]{2})$ máme

$$\begin{pmatrix} 6\sqrt[3]{4} & -3 & -3 \\ -3 & 6\sqrt[3]{2} & 0 \\ -3 & 0 & 6\sqrt[3]{2} \end{pmatrix}$$

lok. minimum.

(f) $f(x, y, z) = x^3 + y^2 + \frac{z^2}{2} - 3xz - 2y + 2z$

Řešení: Příklad máme z https://is.muni.cz/el/1433/podzim2011/MB103/um/Kapitola8_priklady.pdf

První derivace:

$$\begin{aligned}\frac{\partial f}{\partial x} &= 3x^2 - 3z \\ \frac{\partial f}{\partial y} &= 2y - 2 \\ \frac{\partial f}{\partial z} &= z - 3x + 2\end{aligned}$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde $(1, 1, 1)$, $(2, 1, 4)$.

Druhé derivace

$$\begin{aligned}\frac{\partial^2 f}{\partial x^2} &= 6x \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} &= 2 \\ \frac{\partial^2 f}{\partial z^2} &= 1 \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} &= \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = 0 \\ \frac{\partial^2 f}{\partial z \partial x} &= \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial z} = -3 \\ \frac{\partial^2 f}{\partial y \partial z} &= \frac{\partial^2 f}{\partial z \partial y} = 0\end{aligned}$$

Dosadíme body do Hessovy matice. V bodě $(1, 1, 1)$ je

$$\begin{pmatrix} 6 & 0 & -3 \\ 0 & 2 & 0 \\ -3 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

není extrém.

V bodě $(2, 1, 4)$ je

$$\begin{pmatrix} 12 & 0 & -3 \\ 0 & 2 & 0 \\ -3 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

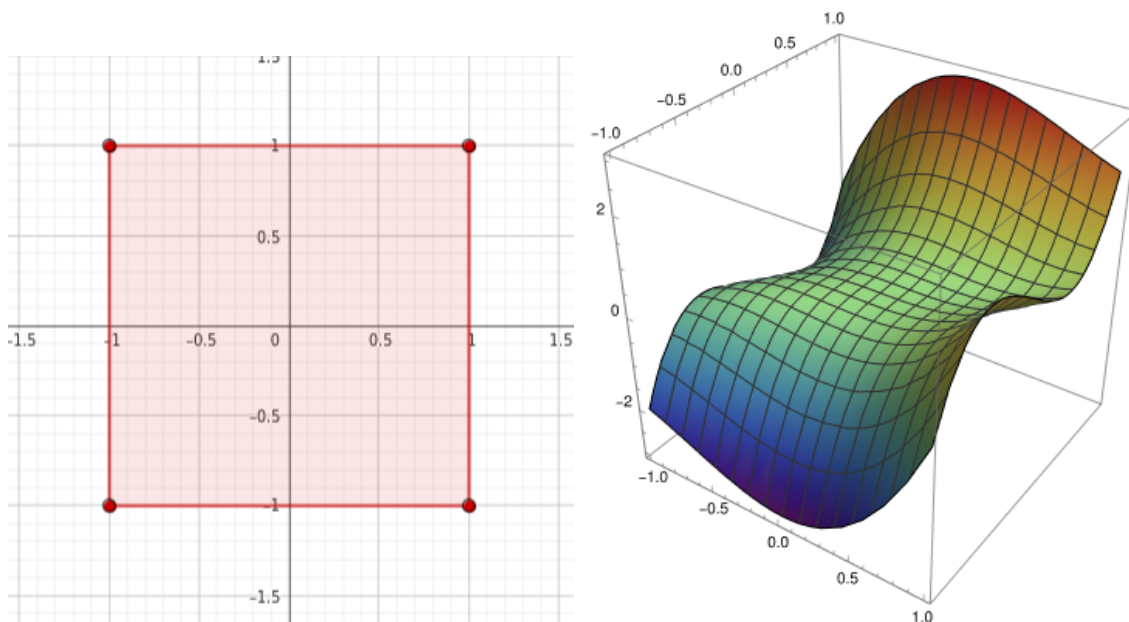
lok. minimum.

3. Najděte extrémy funkcí na množině

(a) $f(x, y) = x^3 - 2x^2y + 3y^3$ na $M = [-1; 1]^2$

Řešení: Příklad máme z <https://matematika.cuni.cz/dl/ikalkulus/KAP17.pdf>

- Množina M je čtverec s vrcholy $(-1, -1)$, $(1, -1)$, $(1, 1)$ a $(-1, 1)$. Funkce $f(x, y)$ je spojitá funkce (polynom). Množina M (v $\mathbb{R}^2$) je uzavřená (součin dvou uzavřených intervalů) a omezená, tedy je kompaktní. Tedy f na M nabývá extrémů.

- Nejprve budeme vyšetřovat extrémů na množině $(-1, 1) \times (-1, 1)$. Parciální derivace:

$$\begin{aligned}\frac{\partial f}{\partial x} &= 3x^2 - 4xy, \\ \frac{\partial f}{\partial y} &= -2x^2 + 9y^2.\end{aligned}$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde bod $(0, 0)$. Máme tedy první podezřelý bod.

- Nyní vyšetříme hranici. Tu lze popsat 4 úsečkami. Jejich parametrizaci dosadíme do f .

i. $y = -1$, $x \in (-1, 1)$. Máme

$$g(x) = f(x, -1) = x^3 + 2x^2 - 3.$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(x) = 3x^2 + 4x = x(3x + 4)$$

Nulové derivace jsou pro $x = 0$ a $x = -\frac{4}{3}$. Druhý bod neleží v M . Dostáváme tedy podezřelý bod $(0, -1)$.

ii. $y = 1$, $x \in (-1, 1)$. Máme

$$g(x) = f(x, 1) = x^3 - 2x^2 + 3.$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(x) = 3x^2 - 4x = x(3x - 4)$$

Nulové derivace jsou pro $x = 0$ a $x = \frac{4}{3}$. Druhý bod neleží v M . Dostáváme tedy podezřelý bod $(0, 1)$.

iii. $x = -1, y \in (-1, 1)$. Máme

$$g(y) = f(-1, y) = 3y^3 - 2y - 1.$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(y) = 9y^2 - 2$$

Nulové derivace jsou pro $y = \pm\frac{1}{3}\sqrt{2}$. Dostáváme tedy podezřelé body $(-1, \frac{1}{3}\sqrt{2})$ a $(-1, -\frac{1}{3}\sqrt{2})$.

iv. $x = 1, y \in (-1, 1)$. Máme

$$g(y) = f(1, y) = 3y^3 - 2y + 1.$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(y) = 9y^2 - 2$$

Nulové derivace jsou pro $y = \pm\frac{1}{3}\sqrt{2}$. Dostáváme tedy podezřelé body $(1, \frac{1}{3}\sqrt{2})$ a $(1, -\frac{1}{3}\sqrt{2})$.

- Přidáme vrcholy čtverce. Tedy podezřelé body: $(-1, -1)$, $(1, -1)$, $(1, 1)$ a $(-1, 1)$.
- Porovnáme hodnoty ve všech podezřelých bodech:

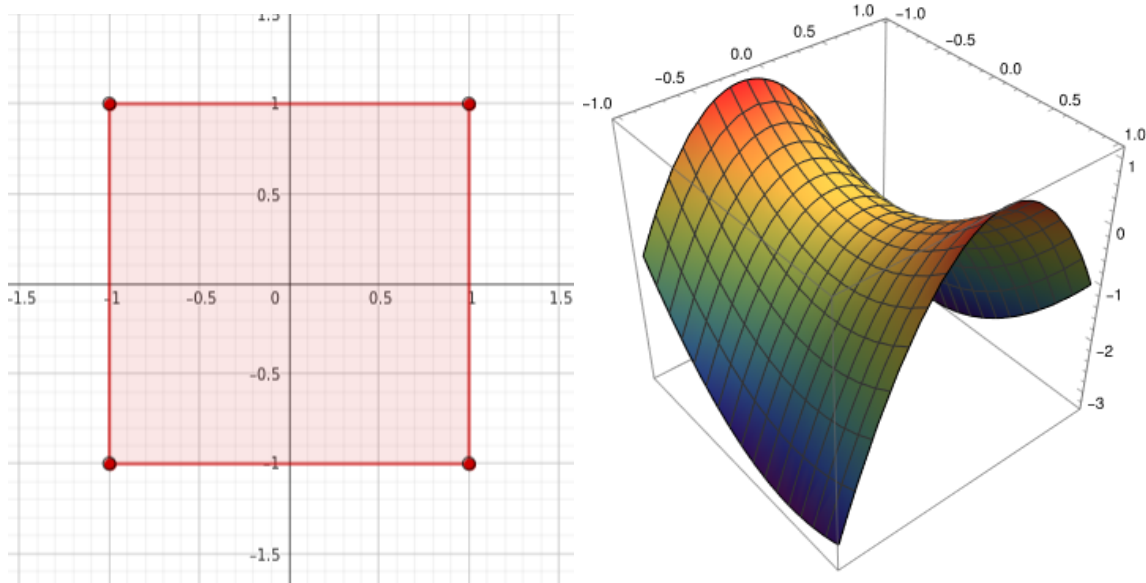
$$\begin{aligned} f(0, 0) &= 0, \\ f(-1, 1) &= 0, \\ f(1, 1) &= 2, \\ f(1, -1) &= 0, \\ f(-1, -1) &= -2, \\ f(0, 1) &= 3, \\ f(0, -1) &= -3, \\ f(-1, \frac{1}{3}\sqrt{2}) &= -1 - \frac{4}{9}\sqrt{2} \\ f(-1, -\frac{1}{3}\sqrt{2}) &= \frac{4}{9}\sqrt{2} - 1 \\ f(1, \frac{1}{3}\sqrt{2}) &= 1 - \frac{4}{9}\sqrt{2} \\ f(1, -\frac{1}{3}\sqrt{2}) &= 1 + \frac{4}{9}\sqrt{2} \end{aligned}$$

- Závěr: globální maximum je v bodě $(0, 1)$, $f(0, 1) = 3$ a minimum v $(0, -1)$, $f(0, -1) = -3$.

(b) $f(x, y) = x^2 - 3y^2 + xy$ na $M = \{[x, y] \in \mathbb{R}^2 : |x| \leq 1, |y| \leq 1\}$

Řešení: Příklad máme z Petr Holický, Ondřej F.K. Kalenda : Metody řešení vybraných úloh z matematické analýzy pro 2. - 4. semestr

- Množina M je čtverec s vrcholy $(-1, -1)$, $(1, -1)$, $(1, 1)$ a $(-1, 1)$. Funkce $f(x, y)$ je spojitá funkce (polynom). Množina M (v $\mathbb{R}^2$) je uzavřená (součin dvou uzavřených intervalů) a omezená, tedy je kompaktní. Tedy f na M nabývá extrémů.
- Nejprve budeme vyšetřovat extrémů na množině $(-1, 1) \times (-1, 1)$. Parciální derivace:

$$\begin{aligned}\frac{\partial f}{\partial x} &= 2x + y, \\ \frac{\partial f}{\partial y} &= -6y + x\end{aligned}$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde bod $(0, 0)$. Máme tedy první podezřelý bod.

- Nyní vyšetříme hranici. Tu lze popsat 4 úsečkami. Jejich parametrizaci dosadíme do f .
  - $y = -1$, $x \in (-1, 1)$. Máme

$$g(x) = f(x, -1) = x^2 - x - 3$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(x) = 2x - 1$$

Nulové derivace jsou pro $x = 0$ a $x = \frac{1}{2}$. Dostáváme tedy podezřelý bod $(\frac{1}{2}, -1)$.

- $y = 1$, $x \in (-1, 1)$. Máme

$$g(x) = f(x, 1) = x^2 + x - 3.$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(x) = 2x + 1$$

Nulové derivace jsou pro $x = -\frac{1}{2}$. Dostáváme tedy podezřelý bod $(-\frac{1}{2}, 1)$.

iii. $x = -1, y \in (-1, 1)$. Máme

$$g(y) = f(-1, y) = 1 - y - 3y^2$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(y) = -1 - 6y$$

Nulové derivace jsou pro $y = -\frac{1}{6}$. Dostáváme tedy podezřelé body $(-1, -\frac{1}{6})$.

iv. $x = 1, y \in (-1, 1)$. Máme

$$g(y) = f(1, y) = 1 + y - 3y^2$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(y) = 1 - 6y$$

Nulové derivace jsou pro $y = \frac{1}{6}$. Dostáváme tedy podezřelé body $(1, \frac{1}{6})$.

- Přidáme vrcholy čtverce. Tedy podezřelé body: $(-1, -1)$, $(1, -1)$, $(1, 1)$ a $(-1, 1)$.
- Porovnáme hodnoty ve všech podezřelých bodech:

$$f(0, 0) = 0,$$

$$f(-1, 1) = -3,$$

$$f(1, 1) = -1,$$

$$f(1, -1) = -3,$$

$$f(-1, -1) = -1,$$

$$f\left(\frac{1}{2}, -1\right) = -\frac{13}{4},$$

$$f\left(-\frac{1}{2}, 1\right) = -\frac{13}{4},$$

$$f\left(-1, -\frac{1}{6}\right) = \frac{13}{12},$$

$$f\left(1, \frac{1}{6}\right) = \frac{13}{12},$$

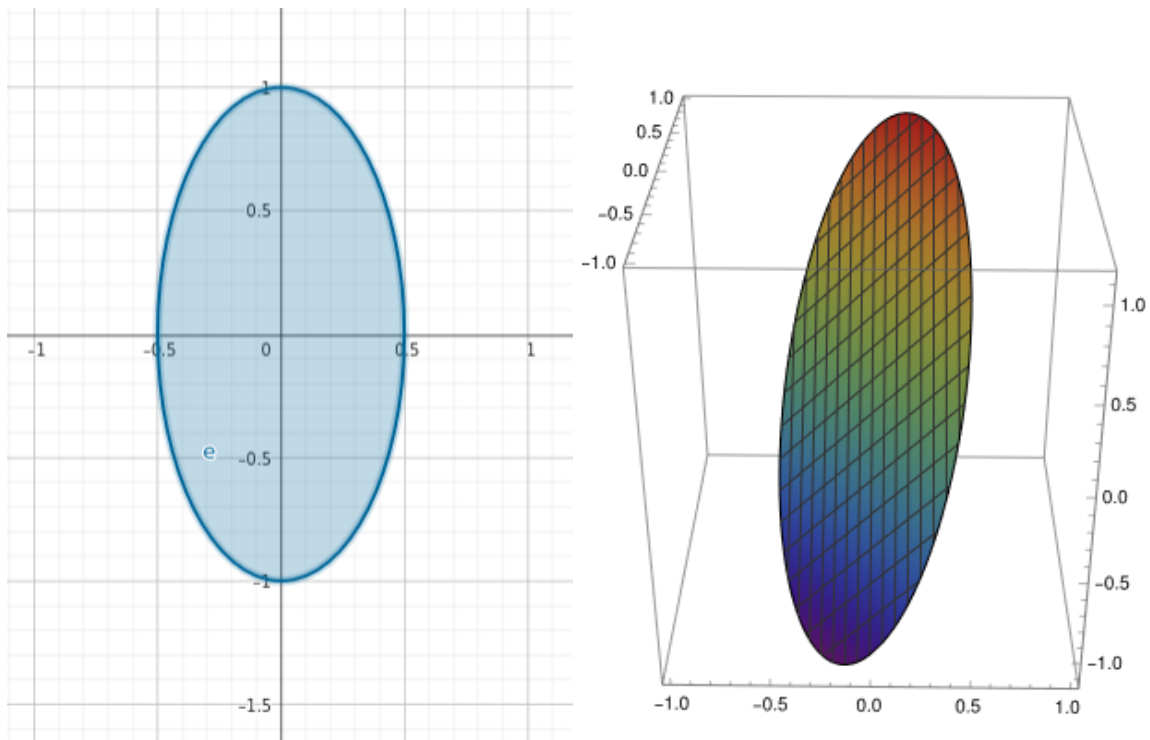
- Závěr: globální maximum je v bodech $(1, \frac{1}{6})$ a $(-1, -\frac{1}{6})$ a má hodnotu $13/12$. Minimum v $(-\frac{1}{2}, 1)$ a $(\frac{1}{2}, -1)$ a má hodnotu $-13/4$.

(c) $f(x, y) = x + y$ na $M = \{[x, y] \in \mathbb{R}^2 : 4x^2 + y^2 \leq 1\}$

Řešení: Příklad máme z Petr Holický, Ondřej F.K. Kalenda : Metody řešení vybraných úloh z matematické analýzy pro 2. - 4. semestr

- Množina M je elipsa o středu v počátku. Funkce $f(x, y)$ je spojitá funkce (polynom). Množina M (v $\mathbb{R}^2$) je uzavřená: Jde o vzor uzavřené množiny A při spojitým zobrazení g , konkrétně $A = (-\infty, 1]$, $g(x, y) = 4x^2 + y^2$, pak

$$M = g^{-1}((-\infty, 1]).$$

Zároveň je M omezená:

$$x^2 + y^2 \leq 4x^2 + y^2 \leq 1.$$

Tedy je M kompaktní.

Tedy f na M nabývá extrémů.

- Nejprve budeme vyšetřovat extrémy na množině $4x^2 + y^2 < 1$. Parciální derivace:

$$\begin{aligned} \frac{\partial f}{\partial x} &= 1, \\ \frac{\partial f}{\partial y} &= 1 \end{aligned}$$

Rovnice tedy nejsou nikde nulové a na vnitřku M nemáme žádný podezřelý bod.

- Nyní vyšetříme hranici. To jsou body splňující $4x^2 + y^2 = 1$. Hranici popíšeme pomocí polárních souřadnic:

$$\begin{aligned} x &= \frac{1}{2} \cos t, \\ y &= \sin t, \quad t \in [0, 2\pi) \end{aligned}$$

Pak máme

$$4 \cdot \left(\frac{1}{2} \cos t\right)^2 + \sin^2 t = 1$$

Dosadíme do funkce f . Tedy

$$g(t) = f\left(\frac{1}{2} \cos t, \sin t\right) = \frac{1}{2} \cos t + \sin t.$$

Zderivujeme, abychom našli extrémy.

$$g'(t) = -\frac{1}{2} \sin t + \cos t.$$

Nulové body:

$$\sin t = 2 \cos t.$$

Protože $\sin^2 t + \cos^2 t = 1$, tak řešením je: $\sin t = \frac{2}{\sqrt{5}}$ a $\cos t = \frac{1}{\sqrt{5}}$ nebo $\sin t = -\frac{2}{\sqrt{5}}$ a $\cos t = -\frac{1}{\sqrt{5}}$.

Celkem tedy dostáváme podezřelé body $((x, y))$: $(\frac{1}{2\sqrt{5}}, \frac{2}{\sqrt{5}})$ a $(-\frac{1}{2\sqrt{5}}, -\frac{2}{\sqrt{5}})$.

- Přidáme „hranici hranice“, tedy bod $t = 0, (\frac{1}{2}, 0)$
- Porovnáme hodnoty ve všech podezřelých bodech:

$$\begin{aligned} f\left(\frac{1}{2\sqrt{5}}, \frac{2}{\sqrt{5}}\right) &= \frac{\sqrt{5}}{2} \\ f\left(-\frac{1}{2\sqrt{5}}, -\frac{2}{\sqrt{5}}\right) &= -\frac{\sqrt{5}}{2} \\ f\left(\frac{1}{2}, 0\right) &= \frac{1}{2} \end{aligned}$$

- Závěr: globální maximum je v bodě $(\frac{1}{2\sqrt{5}}, \frac{2}{\sqrt{5}})$ a má hodnotu $\frac{\sqrt{5}}{2}$, minimum je v bodě $(-\frac{1}{2\sqrt{5}}, -\frac{2}{\sqrt{5}})$ a má hodnotu $-\frac{\sqrt{5}}{2}$

(d) $f(x, y) = x^2 - 3y^2 - x + 18y + 4$ na $M = \{[x, y] \in \mathbb{R}^2 : 0 \leq x \leq y \leq 4\}$

Řešení: Příklad máme z http://www.math.muni.cz/~zemanekp/files/SRPzMAI I_FRMU.pdf

- Množina M je trojúhelník s vrcholy $(0, 0)$, $(4, 4)$ a $(0, 4)$.
Funkce $f(x, y)$ je spojitá funkce (polynom). Množina M (v $\mathbb{R}^2$) je uzavřená: jde o průnik tří polorovin, které jsou uzavřené množiny. Konkrétně:

$$M_1 = \{[x, y] \in \mathbb{R}^2 : x \geq 0\} = g_1^{-1}([0, \infty)), \quad g_1(x, y) = x$$

$$M_2 = \{[x, y] \in \mathbb{R}^2 : y \leq 4\} = g_2^{-1}((-\infty, 4]), \quad g_2(x, y) = y$$

a

$$M_3 = \{[x, y] \in \mathbb{R}^2 : x \leq y\} = g_3^{-1}([0, \infty)), \quad g_3(x, y) = y - x$$

Tedy $M = M_1 \cap M_2 \cap M_3$. Průnik 3 uzavřených množin je uzavřená množina. Množina je zároveň omezená: $0 \leq x \leq 4, 0 \leq y \leq 4$.

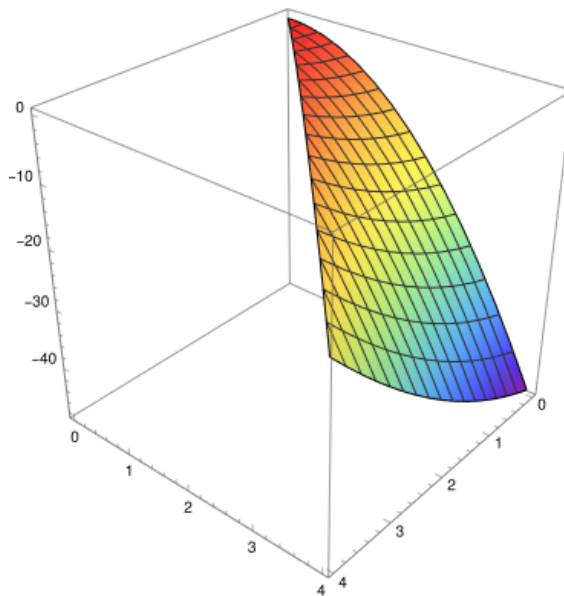
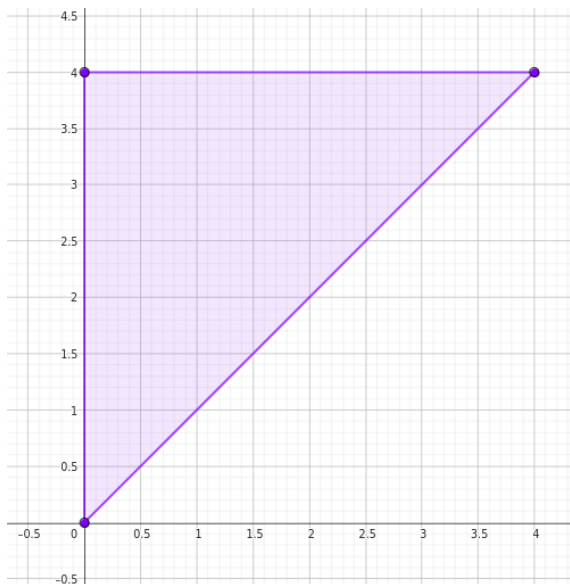
Tedy je M kompaktní.

Tedy f na M nabývá extrémů.

- Nejprve budeme vyšetřovat extrémy na vnitřku množiny. Parciální derivace:

$$\begin{aligned} \frac{\partial f}{\partial x} &= 2x - 1, \\ \frac{\partial f}{\partial y} &= -6y + 18 \end{aligned}$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde bod $(\frac{1}{2}, 3)$. Máme tedy první podezřelý bod.

- Nyní vyšetříme hranici. Tu lze popsat 3 úsečkami. Jejich parametrizaci dosadíme do f .

i. $x = 0, y \in (0, 4)$. Máme

$$g(y) = f(0, y) = -3y^2 + 18y + 4$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(y) = -6y + 18$$

Nulové derivace jsou pro $y = 3$. Dostáváme tedy podezřelý bod $(0, 3)$.

ii. $y = 4, x \in (0, 4)$. Máme

$$g(x) = f(x, 4) = x^2 - x + 28.$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(x) = 2x - 1$$

Nulové derivace jsou pro $x = \frac{1}{2}$. Dostáváme tedy podezřelý bod $(\frac{1}{2}, 4)$.

iii. $y = x, x \in (0, 4)$. Máme

$$g(x) = f(x, x) = -2x^2 + 17x + 4$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(x) = -4x + 17$$

Nulové derivace jsou pro $x = 17/4$. Dostáváme tedy podezřelý bod $(17/4, 17/4)$, který ale neleží v M .

- Přidáme vrcholy trojúhelníka. Tedy podezřelé body: $(0, 0)$, $(4, 4)$ a $(0, 4)$.

- Porovnáme hodnoty ve všech podezřelých bodech:

$$\begin{aligned} f(0, 0) &= 4, \\ f(4, 4) &= 40, \\ f(0, 4) &= 28, \\ f\left(\frac{1}{2}, 3\right) &= 123/4, \\ f\left(\frac{1}{2}, 4\right) &= 111/4, \\ f(0, 3) &= 31, \end{aligned}$$

- Závěr: globální maximum je v bodě $(4, 4)$ a má hodnotu 40. Minimum v $(0, 0)$ a má hodnotu 4.

(e) $f(x, y) = (x - y)^2 + x^2$ na M ,

kde M je čtverec s vrcholy $A = [2, 0]$, $B = [0, 2]$, $C = [-2, 0]$, $D = [0, -2]$

Řešení: Příklad máme z http://www.math.muni.cz/~zemanekp/files/SRPzMAI I_FRMU.pdf

- Množina M je čtverec postavený na špičku s vrcholy $(2, 0)$, $(0, 2)$, $(-2, 0)$, a $(0, -2)$.

Funkce $f(x, y)$ je spojitá funkce (polynom). Množina M (v $\mathbb{R}^2$) je uzavřená: jde o průnik dvou uzavřených množin. Konkrétně:

$$M_1 = \{[x, y] \in \mathbb{R}^2 : x - 2 \leq y \leq x + 2\} = g_1^{-1}([-2, 2]), \quad g_1(x, y) = y - x$$

a

$$M_2 = \{[x, y] \in \mathbb{R}^2 : -x - 2 \leq y \leq -x + 2\} = g_2^{-1}([-2, 2]), \quad g_2(x, y) = y + x$$

Tedy $M = M_1 \cap M_2$. Průnik 2 uzavřených množin je uzavřená množina.

Množina je zároveň omezená: $-2 \leq x \leq 2$, $-2 \leq y \leq 2$.

Tedy je M kompaktní.

Tedy f na M nabývá extrémů.

- Nejprve budeme vyšetřovat extrémy na vnitřku množiny. Parciální derivace:

$$\begin{aligned} \frac{\partial f}{\partial x} &= 4x - 2y, \\ \frac{\partial f}{\partial y} &= -2x - 2y \end{aligned}$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde bod $(0, 0)$. Máme tedy první podezřelý bod.

- Nyní vyšetříme hranici. Tu lze popsat 4 úsečkami. Jejich parametrizaci dosadíme do f .

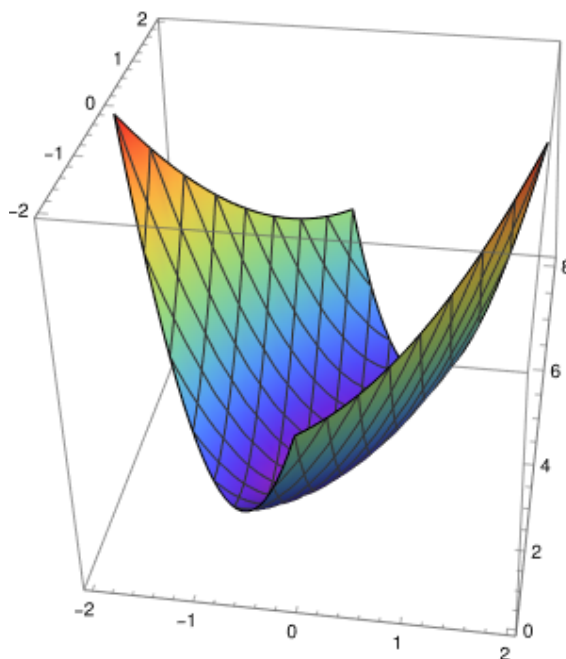
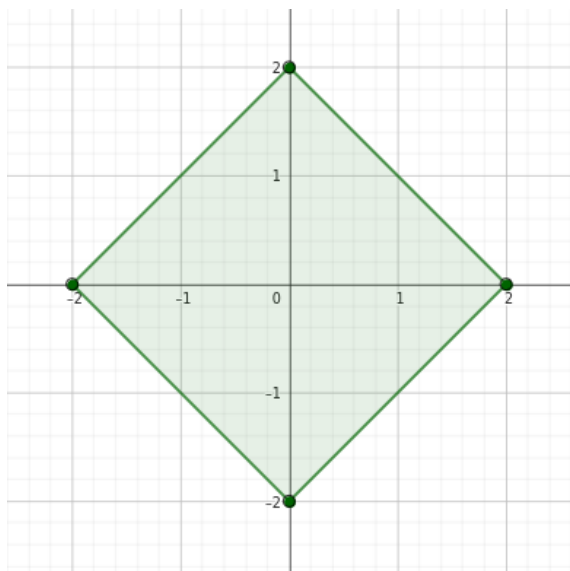
i. $y = -x + 2$, $x \in (0, 2)$. Máme

$$g(x) = f(x, -x + 2) = (2x - 2)^2 + x^2$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémy najdeme pomocí derivace:

$$g'(x) = 10x - 8$$

Nulové derivace jsou pro $x = 4/5$. Dostáváme tedy podezřelý bod $(4/5, 6/5)$.

ii. $y = x + 2$, $x \in (-2, 0)$. Máme

$$g(x) = f(x, x + 2) = 4 + x^2$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(x) = 2x$$

Nulové derivace jsou pro $x = 0$. Tento bod neleží na vnitřku dané úsečky, tedy jej budeme uvažovat až později (jako vrchol čtverce).

iii. $y = -x - 2$, $x \in (-2, 0)$. Máme

$$g(x) = f(x, -x - 2) = (2x + 2)^2 + x^2$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(x) = 10x + 8$$

Nulové derivace jsou pro $x = -4/5$. Dostáváme tedy podezřelý bod $(-4/5, -6/5)$.

iv. $y = x - 2$, $x \in (0, 2)$. Máme

$$g(x) = f(x, x - 2) = 4 + x^2$$

Jde o funkci jedné proměnné, její extrémů najdeme pomocí derivace:

$$g'(x) = 2x$$

Nulové derivace jsou pro $x = 0$. Tento bod neleží na vnitřku dané úsečky, tedy jej budeme uvažovat až později (jako vrchol čtverce).

- Přidáme vrcholy čtverce. Tedy podezřelé body: $(2, 0)$, $(0, 2)$, $(-2, 0)$, a $(0, -2)$.
- Porovnáme hodnoty ve všech podezřelých bodech:

$$\begin{aligned} f(0, 0) &= 0, \\ f(2, 0) &= 8, \\ f(0, 2) &= 4, \\ f(-2, 0) &= 8, \\ f(0, -2) &= 4, \\ f(4/5, 6/5) &= 4/5, \\ f(-4/5, -6/5) &= 4/5, \end{aligned}$$

- Závěr: globální maximum je v bodech $(2, 0)$ a $(-2, 0)$ a má hodnotu 8. Minimum v $(0, 0)$ a má hodnotu 0.

(f) $f(x, y) = x^2 - xy + y^2$ na $M = \{[x, y] \in \mathbb{R}^2 : x^2 + y^2 \leq 1\}$

Hint: polární souřadnice

Řešení: Příklad máme z <https://www.karlin.mff.cuni.cz/~bouchala/Vyuka/>

- Množina M je kruh o středu v počátku a poloměru 1. Funkce $f(x, y)$ je spojitá funkce (polynom). Množina M (v $\mathbb{R}^2$) je uzavřená: Jde o vzor uzavřené množiny A při spojitém zobrazení g , konkrétně $A = (-\infty, 1]$, $g(x, y) = x^2 + y^2$, pak

$$M = g^{-1}((-\infty, 1]).$$

Zároveň je M omezená:

$$x^2 + y^2 \leq x^2 + y^2 \leq 1.$$

Tedy je M kompaktní.

Tedy f na M nabývá extrémů.

- Nejprve budeme vyšetřovat extrémy na množině $x^2 + y^2 < 1$. Parciální derivace:

$$\begin{aligned} \frac{\partial f}{\partial x} &= 2x - y \\ \frac{\partial f}{\partial y} &= 2y - x \end{aligned}$$

Řešením je bod $(0, 0)$, máme tedy první podezřelý bod.

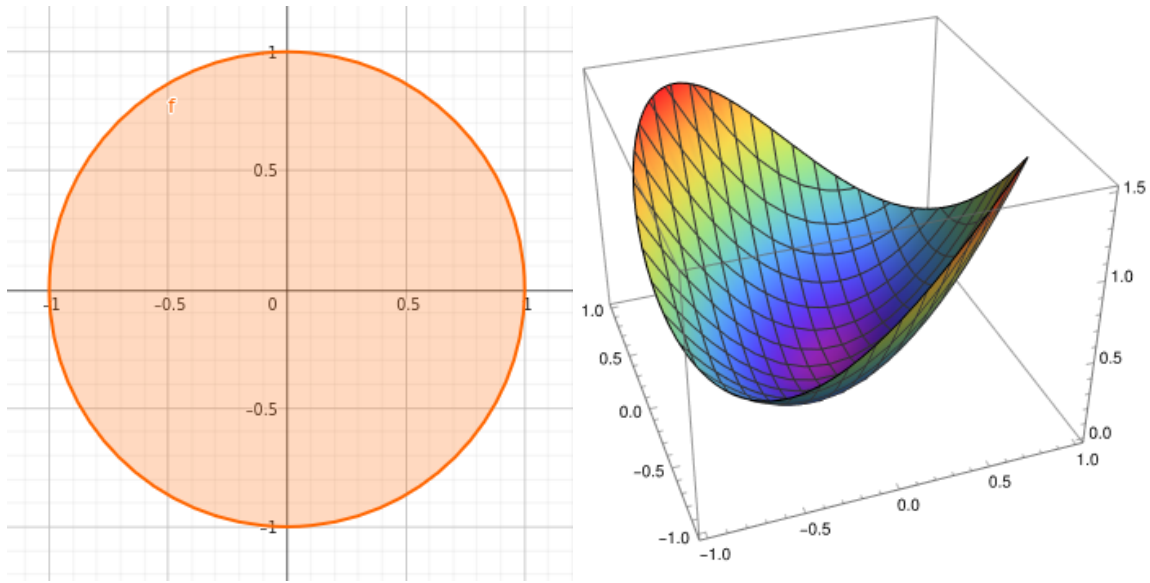
- Nyní vyšetříme hranici. To jsou body splňující $x^2 + y^2 = 1$. Hranici popíšeme pomocí polárních souřadnic:

$$\begin{aligned} x &= \cos t, \\ y &= \sin t, \quad t \in [0, 2\pi) \end{aligned}$$

Dosadíme do funkce f . Tedy

$$g(t) = f(\cos t, \sin t) = 1 - \sin t \cos t$$

Zderivujeme, abychom našli extrémy.

$$g'(t) = \sin^2 t - \cos^2 t = -\cos(2t)$$

Nulové body:

$$\cos(2t) = 0.$$

Řešením je: $t = \frac{\pi}{4}, t = \frac{3\pi}{4}, t = \frac{5\pi}{4}, t = \frac{7\pi}{4}$.

Celkem tedy dostáváme podezřelé body $((x, y))$: $(\frac{1}{\sqrt{2}}, \frac{1}{\sqrt{2}}), (\frac{1}{\sqrt{2}}, -\frac{1}{\sqrt{2}}), (-\frac{1}{\sqrt{2}}, -\frac{1}{\sqrt{2}})$
a $(-\frac{1}{\sqrt{2}}, \frac{1}{\sqrt{2}}),$

- Přidáme „hranici hranice“, tedy bod $t = 0, (1, 0)$.
- Porovnáme hodnoty ve všech podezřelých bodech:

$$f(0, 0) = 0$$

$$f(1, 0) = 1$$

$$f\left(\frac{1}{\sqrt{2}}, \frac{1}{\sqrt{2}}\right) = \frac{1}{2}f\left(\frac{1}{\sqrt{2}}, -\frac{1}{\sqrt{2}}\right) = \frac{3}{2}$$

$$f\left(-\frac{1}{\sqrt{2}}, -\frac{1}{\sqrt{2}}\right) = \frac{1}{2}f\left(-\frac{1}{\sqrt{2}}, \frac{1}{\sqrt{2}}\right) = \frac{3}{2}$$

- Závěr: globální maximum je v bodech $(\frac{1}{\sqrt{2}}, -\frac{1}{\sqrt{2}}), (-\frac{1}{\sqrt{2}}, \frac{1}{\sqrt{2}}),$
minimum je v bodě $(0, 0)$ a má hodnotu 0.

Bonus

4. Najděte lokální extrémy funkce $f(x, y, z) = x^3 + y^2 + z^2 + 6xy + 2z$

Hint: V $[0, 0, -1]$ zkoumáme přímkou $[x, 0, -1]$.

Řešení: První derivace:

$$\frac{\partial f}{\partial x} = 3x^2 + 6y$$

$$\frac{\partial f}{\partial y} = 2y + 6x$$

$$\frac{\partial f}{\partial z} = 2z + 2$$

Rovnice položíme rovny 0 a najdeme podezřelé body. Vyjde $(0, 0, -1)$, $(6, -18, -1)$.

Druhé derivace

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x^2} = 6x$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial y^2} = 2$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial z^2} = 2$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x} = \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = 6$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial z \partial x} = \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial z} = 0$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial y \partial z} = \frac{\partial^2 f}{\partial z \partial y} = 0$$

Dosadíme body do Hessovy matice. V bodě $(6, -18, -1)$ je

$$\begin{pmatrix} 36 & 6 & 0 \\ 6 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}$$

lokální minimum.

V bodě $(0, 0, -1)$ je

$$\begin{pmatrix} 0 & 6 & 0 \\ 6 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}$$

Nyní buď ukážeme, že matice je indefinitní (technikami z lineární algebry), nebo zkusíme vyšetřit funkci na nějaké vhodné přímce. Uvažujme tedy přímku $(x, 0, -1)$. Tato přímka prochází bodem $(0, 0, -1)$. Po dosazení dostaneme

$$f(x, 0, -1) = x^3 + 1 - 2 = x^3 - 1.$$

Jde o funkci jedné proměnné, která v bodě $x = 0$ nemá ani maximum, ani minimum. Tedy ani původní funkce (3 proměnných) nemůže mít v bodě $(0, 0, -1)$ maximum ani minimum.

5. Ukažte, že funkce $f(x, y) = (x - y^2)(2x - y^2)$ má v $[0, 0]$ lok. minimum vzhledem ke všem přímkám, ale nemá tam minimum.

Hint: Zkoumejte hodnoty na křivce $[\frac{3}{4}y^2, y]$.

Řešení: Hodnoty na přímkách: zkoumáme funkci tvaru

$$g(x) = f(x, kx) = (x - k^2x^2)(2x - k^2x^2) = 2x^2 + k^4x^4 - 3xk^2x^3.$$

Jde vlastně o funkci jedné proměnné, tedy

$$\begin{aligned} g'(x) &= 4x + 4k^4x^3 - 9k^2x^2, & g'(0) &= 0 \\ g''(x) &= 4 + 12k^4x^2 - 18k^2x, & g''(0) &= 4 \end{aligned}$$

Tedy jde o lok. minimum.

Speciální případ: přímka $x = 0$, pak $f(0, y) = y^4$, zjevně jde o lok. minimum.

Ale na křivce $(\frac{3}{4}y^2, y)$ dostaneme

$$f\left(\frac{3}{4}y^2, y\right) = -\frac{1}{8}y^4,$$

tedy zřejmě jde o lok. maximum.

6. Najděte Hessovu matici v následujících funkcí $[0, 0]$ a diskutujte existenci maxima/minima/sedla vzhledem k semidefinitnosti matice.

(a) $x^4 + y^4$

Řešení: Hessova matice je tvaru

$$\begin{pmatrix} 12x^2 & 0 \\ 0 & 12y^2 \end{pmatrix}$$

tedy v $(0, 0)$ je

$$\begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix}$$

V bodě je lok. minimum (tvar „mistička“).

(b) $-x^4 - y^4$ **Řešení:** Hessova matice je tvaru

$$\begin{pmatrix} -12x^2 & 0 \\ 0 & -12y^2 \end{pmatrix}$$

tedy v $(0, 0)$ je

$$\begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix}$$

V bodě je lok. maximum (tvar „kopeček“).

(c) $x^4 - y^4$ **Řešení:** Hessova matice je tvaru

$$\begin{pmatrix} 12x^2 & 0 \\ 0 & -12y^2 \end{pmatrix}$$

tedy v $(0, 0)$ je

$$\begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix}$$

V bodě není extrém (tvar „sedlo“).

Závěr: Ve všech případech vyšla semidefinitní matice, přitom se tam nalézalo lok. minimum, maximum i sedlo. Ze semidefinitní matice tedy nelze o existenci extrémů nic říct.